

művész szivességéből iparművészeti és grafikus munkáinak gazdag sorozatából néhány szemelvényt mutathatunk be olvasóinknak.

OSZTRÁK CSIPKEBOLT BUDAPESTEN. Alig hogy felütötte fejét a magyar csipke érdekében megindult mozgalom, megjelent a szemfüles osztrák szomszéd, hogy ezt a zsenge törekvést — mielőtt még szárnyra kapna — a maga fejlettségének súlyával elnyomja. Tisztességes verseny ellen nem is lehetne szavunk, de már az ellen tiltakozunk, hogy a magyar közönséget megtévesztő címekkel, fölírással félrevezessék. A bécsi „Verein zur Förderung der Spitzenindustrie in Oesterreich“ üzletet nyitott Budapesten a belvárosban „Csipkeipart művelő egyesület“ cég alatt, amelynek külseje egy fia betűvel sem árulja el, hogy belül osztrák holmikat árúsítanak, magyart meg egyáltalában nem. Úgy látszik, a bécsiek itt is hívek akarnak maradni ahhoz a többször bevált módszerükhöz, hogy magyar vállalkozást sejtető címekkel férjenek hozzá a gyanútlan magyar közönség észényéhez. Figyelmeztetünk mindenkit, hogy ennek az újabb fogásnak ne üljenek fel.

Nem lehetne-e az idegen vállalatot arra kötelezni, hogy a maga valóságos címét használja cégnek, nehogy a megtévesztő felírás olyanokat vonzzon a boltba, akik éppen nem akarnak osztrák árút venni?

Kétségtelen, hogy a jelen esetben a magyar közönség megtévesztéséről van szó, miért is felhívjuk az illetékes hatóságot arra, hogy az osztrák vállalatot a törvényadta eszközökkel a tisztességes verseny korlátai közé szorítsa.

VÁSÁRLÁSOK A KIRÁLY SZÁMÁRA. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi vásárán Ő Felsége számára a következő műveket vásárolták meg: „Szarvas“, mintázta Markup Béla, bronzba öntötte Tarján és Paar; „Hajléktalanok“, Gárdos Aladár szoborműve, öntötte Harasztí József; grés-váza Zsolnaytól; bőrbatlik könyvtábla a „Költők Albuma“ című munkával, Nádler Róbertől; litomogesi zománckép Híbján Samutól. — A vásárló-bizottság tagjai voltak: gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagy, Radics Jenő és K. Lippich Elek min. tanácsosok és Szegedi Maszák Aladár kormánytanácsos. — A megvett műtárgyak értéke 2900 korona.

Sohase feledkeztek meg az anyagról, mellyel dolgoztok s mindig arra használjátok, amire igazán való; ha az anyag korlátoz benneteket ahelyett, hogy támogatna, akkor még nem tanultátok meg a mesterségeket.

WILLIAM MORRIS.

Az iparművészethez a munkakedv, az anyag, forma, eredetiség, a fáradtságos munka szeretete hozzátartozik. Enélkül nem keletkezhetik semmi igazán jó. Ezt érzi a szemlélő is. Az örömmel végzett munka tehát az iparművészetben valóságos üzleti kérdés.

DR. F. NAUMANN.

HUSZKA JÓZSEF, Az Istenfa; tanulmány, 8°, 68 oldal, 121 képpel. Budapest, Pátria, 1908. Ára 3 kor. — A magyar ornamentika fáradszóró gyűjtőjének és kutatójának dolgozata ez; ornament-monográfia, amennyiben az egész dolgozat egy a magyar ornamentikában is otthonos és több válfajával megjelenő jelentékeny motívummal foglalkozik. Nevezetesen az istenfának az ornamentikában mutatkozó változatait, alakulását és ott előforduló alakjait, azok származását és szerepét tárgyalja. Az idevágó művészettörténeti anyag gazdag tárából vett példák összehasonlításával és magyarázatával arra a következtetésre jut, hogy a magyar ornamentika istenfalakjait magukkal hozták őseink s azok ezer éven át használatban voltak s ma is élnek. Ez így a dolog történeti vagy régészeti oldala, mint ilyen, a gyakorlati művészetet s a magyar ornamentrajzolókat nem látszik érinteni. Csakhogy aki a dolgot így fogja föl, az alaposan téved. A magyar ornamentnek alaki mivoltával legyen tisztában az, aki magyar ornamentet rajzol, tervez és felhasznál, különben munkája az együgyű másolásnál nem sokkal áll magasabb színvonalon. Tartalmat adni valaminek értelem nélkül nem lehet. Ennek igazságát igazolja a már forgalomba jutott úgynevezett magyar tervezeteink értelmetlensége, erőtlensége, a zamat, a jelleg hiánya, amely tervezeteknek legnagyobb része a magyar ízlést bizony ki nem elégíti s amelyeket magyaroknak csak a mond, akinek a magyarról fogalma sincsen, vagy akik a felhasznált formális anyag tartalma, jelentősége, származása nem látszik érinteni. Az igénytelen ornament-motívum is kultúrelem, amelyet meg kell becsülnünk és temernünk. Ha ezt nem tesszük vagy elmulasztjuk, akkor megtörténhetik, hogy ma vagy holnap már a szomszéd foglalja le a sajátunkat és tervez kénye-kedve szerint magyar ornamentikát, amely a magunkétól majd egy cseppet sem fog különbözni. Mindenképpen érdekünk tehát, hogy a magyart nemcsak alakilag, hanem tartalmilag is jobban megismerjük mint eddig. Azért, amennyiben Huszka József e dolgozata a magyar ornamentikába több világosságot visz, azt nekünk mindjobban érthetővé teszi, ajánljuk azt a magyar művészettel foglalkozók figyelmébe.

GRÓF VAY PÉTER, Kelet művészete és műizlése; nagy 8°, 285 oldal, két színes műlappal és tizenkét műmelléklettel. Budapest, Franklin-társulat kiadása, 1908. Ára tízve 16 kor.

Előrebocsátjuk, hogy a könyv címe és tartalma nem fődik egymást. A könyvben Khína és Japán művészetét tárgyalja és ismerteti a szerző, tehát Kelet csak egy részének művészetét; de Kelet nekünk nemcsak ez a két ország, hanem Azzsiában a Kaspi tengeren túl még Persia, Afganisztán, Arábia, India, Nepal, Sziám stb., azonkívül Közép-Ázsia nagy területet; ez mind Kelet; sőt keleti ország nekünk, azaz az európai kultúrának még az európai török és szomszédai is.

Ami szerző Khína és Japán művészetéről e vas-kos kötetben megírt, azt bírálni itt sem röviden, sem hosszasan nem lehet. Sorainknak célja az, hogy hazai nyelvünkön írt ilyen munkára folyóiratunk olvasóközönségét figyelmessé tegyük. Aki úgy, mint szerző, a nevezett idegen országokban járt és sokat tapasztalt, a saját szemével látottakat pedig ott, ahol csak tehetette, kiegészítette, annak meg lehet hallgatni előadásait az országok művészetéről és érdemes elolvasni erről szóló könyvét.

Ami Khína és Japán művészetének eszméiről, eszményeiről, a művészet szelleméről az első résznek ismertető jellegű leírásaiban építészeti, festészeti és művészpári dolgokról, a virágkultuszról, népi ünnepekről, az élet művészetéről stb. ír, az mind igen szép és vonzó olvasmány. Könyvünknek ez az első része a népszerűbb, bár nem lehet mondani, hogy a másik, a művészetfejlesztés tárgyáló fő rész ne volna népszerű célzattal megszerkesztve és megírva. De a dolog természeténél fogva is ez a második, a történeti, bármilyen elevenség van is benne, mégis a történeti összefüggés, a folytonosság szemmel tartásának fárasztó volta miatt és a tárgy természete miatt is nagy olvasóközönségünknek — pedig úgy gondoljuk, hogy szerző ezt tartotta szem előtt — kissé fárasztó lesz. Hogy ennek nem szerző az oka, hanem maga a tárgy, az világos. Előadás tekintetében tehát csakis elismerés illeti szerzőt. De mindjárt itt egy kifogásunkat nem hallgathatjuk el; tudnillik azt, hogy kevés az illusztráció; ebben az ismertető könyvben több, — sok képet kívántunk volna. Senki sem tagadhatja, hogy több kép az előadást is vonzóbbá tette volna. A mellékelt 9 táblán összesen 81 tárgy van ábrázolva, ami bizony a khínai és japán művészet esztétikájának és történetének ismertetéséhez nagyon kevés. Műalkotásokról szóló történeti adatok biztosabb nyomot hagynak hátra bennünk, ha a tárgyak képeit

is látjuk; ha egyszer a szöveg a fontosabb is és a kép csak kiegészítő, máskor fődolog, vagy fontosabb a kép, amit a szöveg csak magyaráz; de jó kép, az majd nem mindig kell. A mellékelt 9 tábla, két színes és hét közönséges fekete autotípia kivitele nem kifogástalan; jobbak lehetnének. A könyv egyéb nyomdai kivitele tetszetős, jó a papírja is. Ezek dacára azonban a munka, mint a Kelet világa két országának, Khínának és Japánnak művészetéről magyar nyelven írt első terjedelmesebb s a tárgy teljesebb képét visszaadó munka (Zichy Antal tanulmánya a japáni művészetéről ugyan már 30 évvel ezelőtt jelent meg, de aránytalanul rövidebb) a művészetkedvelő magyar olvasóközönség figyelmére számot tarthat.

A JAPÁN MŰVÉSZETRŐL szóló egy másik munkát is bemutatunk: O. Münsterberg, *Japan's Kunst*; nagy 8°, 140 oldal, 161 szöveggéppel és nyolc színes táblával. Braunschweig, G. Westermann, 1908. Ára kötve 5.40 kor.

Münsterbergnek nemrég lett teljessé a japán művészet történetéről írt háromkötetes munkája, amely úgy terjedelménél, mint áránál fogva is nem a szélesebb réteget szolgálja. Utóbbi célnak akar megfelelni ez a kisméretű könyv. De bár tárgya lényegében mindakettőnek ugyanegy, emez a másiknak mégsem rövid kivonata; foglalata is más; szigorúan korszakokra osztotta szerző az anyagot ebben, míg a nagy munka technikák szerint oszlik több részre és azokon belül vonul el előttünk a történeti egymásután gazdagsága. Az előttünk fekvő kisebb munkának egyik főerdeke gazdag illusztrációs részében rejlik: egy-egy korszak keretében ott látjuk a jellemző képeket, amelyek a szöveget jól egészítik ki. Bár ennek a kisebb könyvnek megvannak az előzményei is a nagyobb szemben és határozottan kimondott célja a japáni művészetnek csakis újabb alkotásaival ismerős nagyközönség tájékoztatása, részünkről a nagyközönségnek is inkább a nagyobbat, különösen pedig magyar olvasóközönségünknek a fent említett magyarnak és a Münsterberg-félenek együttes olvasását is ajánlanók. Ez az együttes tanulmányozás a tárgynak közelebbi megismerésének csak javára fog szolgálni; írásmód, tárgyi dolgok és illusztráció is ilyenképpen jól egészítik ki egymást.

NÁDLER RÓBERT RAJZA.

CsÍZIK GYULA.